

Jiří Chalupa, laskavý a skromný velikán české dramaturgie pro děti

(16.5. 1946 – Praha)

DĚTSTVÍ

Jiří Chalupa se narodil v Praze 16.5. 1946, kde také celý život žije. Jeho dětství byla radost a krása společně s jeho o 7 let mladším bratrem a rodiči. Byl šťastný. Od dětství nebyl žádný pohádkář. Vyrůstal na Němcové, ale třeba i na Pyšné princezně. Maminka mu pohádky spíše povídala, než aby četla. Otec mu povídal ságy ze svého dětství.

„...nevím, jestli to bylo 80% nebo 60% pravdy, byly to příběhy dobrodružné, tramské, rybářské.“

VZDĚLÁNÍ

Rodiče ho nikdy do ničeho netlačili. Odjakživa chtěl být Jiří Chalupa doktorem, přestože v dětství koketoval s myšlenkou stát se cestovatelem.

Chodil na osmiletku, poté šel na gymnázium, které označuje za jeho nejšťastnější období studia. Patřil vždy k žákům slušným, ale nebyl žádný jedničkář. Pouze v první třídě. Byl typický dvojkař, zkrátka normální kluk.

„Dvojky já mám rád, to je taková známka pro slušný žáky, že to nejsou žádní špti, ale zase je vidět, že něco vědí.“

Chtěl studovat medicínu. Když dospíval k maturitě, byla s ním ve třídě děvčata, která měla otce primáře, samé jedničky, a bylo jasné, že půjdou na medicínu, ale on si říkal, že tam se nedostane.

Vždy mu šla matematika, proto šel na matematicko-fyzikální fakultu studovat deskriptivní geometrii. Byl nadšený, ale...

„Přišel jsem tam, teď jsem tam viděl ty žáky, kteří byli jen soustředění na počítání. Já těm holkám psal psaníčka jako co budeme dělat odpoledne, nikdo nereagoval, všichni tam psali ty čísla a různé odmocniny a já jsem trpěl. No, vydržel jsem tam ani ne celý měsíc a rychle jsem odešel.“

PRÁCE

Šel pracovat na chirurgii do Nemocnice pod Petřínem. Pracoval tam dva roky, než se dostal na medicínu.

„Miloval jsem chirurgii, protože to je život sám. Chirurg se s tím nemůže babrat, buď musí uříznout, nebo ne. A jsou to lidé, kteří znají život a to se mi líbilo, tyto klinické obory.“

Již na medicíně se v něm zrodila myšlenka stát se dramaturgem. Psal povídky, rozhovory, které otiskoval v šedesátých letech v časopisu Student. Psal poezii. Poté logicky dospěl k tomu, že půjde na FAMU, kterou úspěšně vystudoval.

„...protože jsem si říkal, že to je ten život, to je o životě.“

K práci pro děti se dostal ne, že by byl fanoušek pohádek, ale tím, že už na gymnáziu měl k dětem blízko. Na chatě v jižních Čechách patřil do party mladších kamarádů jeho bratra, pro které a s nimiž dělal divadlo.

„...třeba představení na konec prázdnin, to bylo velké, přišlo tam třeba až 100 lidí, no krása..“

A protože dostal nabídku jít pracovat do dětské redakce České televize, přijal ji, protože děti mu vyhovovaly, vždy si s nimi rozuměl.

DOBA MINULÁ A JEHO TVORBA

Minulý režim jeho práci nijak zásadně nesvazoval. Byly dané určité věci, které se musely dělat, ale v dětské redakci to nebylo až tak drsné, jako například v publicistice. Nemohl si psát co chtěl, ale v pohádce si mohl i leccos jemného dovolit. Například když psal povídky postavičkám Jůheláků (rok 1983, 1984), tak tam nějaký ten vtípek na tu dobu dal. Ale odvážný nebyl.

„Profese dramaturga je sama o sobě stále stejná. Ve své náplni se nezměnila. Je důležité najít dobrý námět, dobrého autora, dovést vše do dobrého konce. Po revoluci se to změnilo ve svobodnosti. Mohly se volit náměty, které by se dříve volit nemohly, což u pohádek není tak aktuální, ale v televizi jako v celku velmi. Změnila se volnost vztahů, člověk nemusel koukat na to, kdo jaký je, jestli by někdo něco někam donesl. Vždy se našel špatný námět a vždy výborný a to je tak pořád. „

POPULARITA

Popularita mezi lidmi, hlavně díky Studiu kamarád (šťastně zvolený námět, Stanislav Holý) mu dělala a dělá radost. Paradoxně k němu lidé jdou více dnes.

„...přijdou a říkají : „Já vás znal, vy jste mě vychoval, já na Vás vyrostl. „A já jim říkám: „Je to na Vás vidět, to je jasné.“

Jemu nejoblíbenější postavičkou byl dříve Jů díky Jiřímu Lábusovi , dnes je mu nejbližší Muf.

„...je to figura životná, která proti všemu reptá a to je dobré, dobře se to píše.“

POHÁDKY

Za jeho nejoblíbenější pohádku označil známou pohádku Byl jednou jeden král.

„...protože je tam úžasný Werich, Burian. Je to to, co mám rád. Je to pohádkové se vším všudy. Je skutečnou pohádkou, která je vtipná.

Nemám rád moderní pohádku, která nemá ráda pohádky, která je chce negovat.“

Dnes se dívá na pohádky klasické i moderní tak, že je potřeba, aby obě tyto skupiny byly dětem předkládány.

„Ke klasickým pohádkám se každý obrací, ale doba jde dopředu, děti jsou jiné, pohádky se musejí vyvíjet. Záleží na tom, jakou potřebu čtenář má. Najednou se rodí noví hrdinové, moderní, kteří moderně mluví, moderně myslí. Moderní pohádka musí být.“

Pohádky sleduje profesně , protože musí. Má na ně různé názory, na televizní kouká kritičtěji , než na pohádky v knihách. Ale třeba o Vánocích pohádky vůbec nesleduje.

RODINA

Má dceru Moniku, která jako dítě byla nesmírně hodná. Nikdy nepřišla a nekritizovala jeho práci. Nechávala to na něm. Naopak on prosil svou rodinu, aby mu říkali kritické věci.

„.... protože ty pomáhají. Když Vám někdo řekne kritickou věc, tak Vám to hrozně pomůže, i když to není příjemné. Ale nikdy mi nikdo nic kritického neřekl. Určitě se stalo, že jsem někoho naštvál v mé tvorbě, ale v pohádkách nikdy. Nedostalo se to ke mně.“

Dcera vnímala, že je tatínek známá osobnost hlavně na 2. stupni ZŠ. Byla vychovávána ke skromnosti, proto i kamarádky měla obyčejné, nikdy se nad nimi nepovyšovala jen proto, že měla slavného tatínka.

Byla a je na něj hrdá. Charakterizuje ho jako poctivého, klidného, veselého a zdravě cílevědomého člověka. Měl rozdělenou práci a soukromí. Ani se rodiny na svou práci neptal.

„... vůči okolí nikdy neupřednostňoval práci před rodinou. Ani jedno netrpělo. Měl rád přírodu. Toužil mít různá zvířata. Psa jsme měli vždy. To je základ. Měli jsme hada, ještěra. Ale jednou chtěl, že sežene veverka, jindy ocelota že sežene. Nikdy se to ale nerealizovalo.“

Rodině se věnoval, měl čas a chtěl jí věnovat hodně času.

„Jezdili jsme na chatu, na výlety na Šumavu, chodili do divadla , na výlety, do galerií. Hodně se doma četlo. Dlouho jsem odolávala. Na 1. stupni mě čtení nebavilo, ale ve 12 letech mě čtení začalo moc bavit. Měla jsem oblíbené Maovky.“

Oba rodiče jí četli hodně. Otec na ní měl vliv i co se výběru autorů týče.

Pohádky od něj měla ráda, ale nerozlišovala, jestli je pohádka od něj, nebo ne. Líbily se jí i jiné. Ale vedli u ní Princové jsou na draka.

Tatínek jí nechal volnou ruku při výběru budoucího povolání. Nejoblíbenějšími předměty byla pro ni matematika a fyzika. Proto se vydala na strojní fakultu. Tíhla k lékařským aplikacím. Dnes se realizuje v biomechanice na Karlově univerzitě na katedře biomechaniky a anatomie. Dnes je velmi úspěšná, získala docenturu ve velmi mladém věku. Jezdí přednášet na konference do zahraničí.

ZÁJMY A ZÁLIBY

Rád cestuje po krajích českých. Miluje Novohradské hory a okolí Chlumu u Třeboně. Miluje i cestování po Evropě od Skandinávie po Sicílii. Jeho snem je cesta do Afriky, ale jeho žena nemá ráda létání.

Je velmi aktivní dědeček, má dvě vnoučata. Vnuka a vnučku, tráví s nimi mnoho času.

Daniela Fišerová, Jiří Žáček, Bolek Polívka, Josef Dvořák, Dagmar Havlová, Jitka Molavcová, Tomáš Töpfer , to jsou jména, která považuje za dobré přátele z řad známých osobností. Ale opravdového životního kamaráda má z gymnázia, kde společně studovali.

V současné době, přestože už by mohl být Jiří Chalupa nečinný a užívat si s rodinou, je stále aktivním dramaturgem a scénáristou v České televizi.